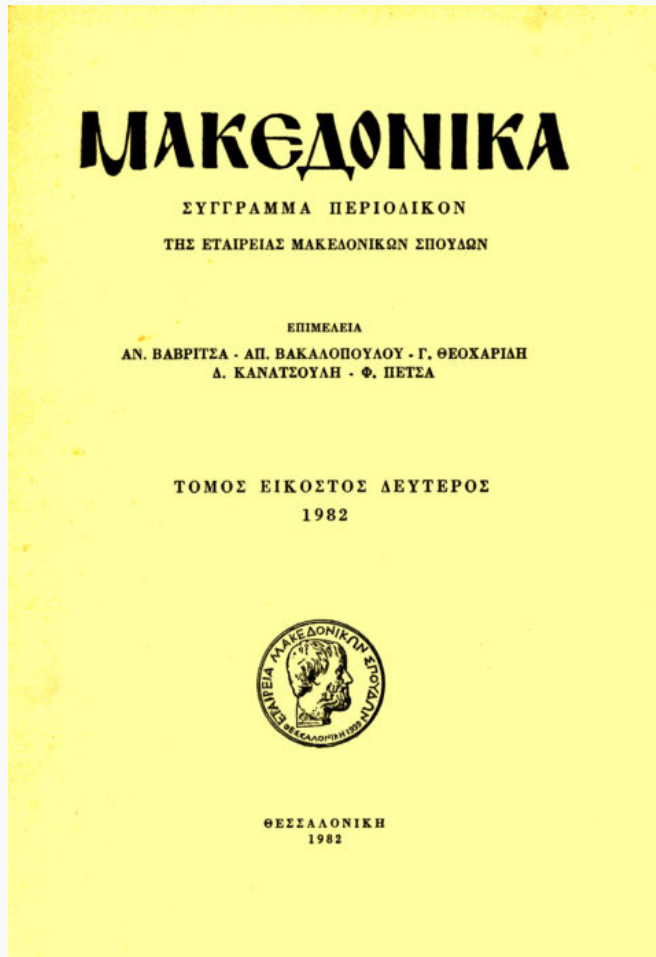

Μακεδονικά

Vol 22, No 1 (1982)

Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή

Δ. Κανατσούλη

doi: [10.12681/makedonika.541](https://doi.org/10.12681/makedonika.541)

Copyright © 2014, Δ. Κανατσούλη

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Κανατσούλη Δ. (1982). Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή. *Μακεδονικά*, 22(1), 513–514. <https://doi.org/10.12681/makedonika.541>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δ. Σα μ σ ά ρ η, 'Ο έξελληνισμός τής Θράκης κατά τήν ἑλληνική καί ρωμαϊκή ἀρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 1980, 8ον, σ. 406.

Ἡ διατριβή αὐτή ἀποτελεῖ γιά τήν ἑλληνική ἐπιστήμη, λόγω τῆς σφαιρικότητός της, ἕνα πραγματικό ἔργο ὑποδομῆς γιά τίς περαιτέρω θρακολογικές ἐρευνες, ἐνῶ συγχρόνως καλύπτει ἕνα μενάλο κενό στή διεθνή θρακολογική βιβλιογραφία. Τό φαινόμενο τοῦ έξελληνισμοῦ τῆς Θράκης πέρασε ἀπαράτηρητο ὡς τώρα ἀπό τοὺς Ἑλληνας ἐρευνητές πού ἀσχολήθηκαν, τόσο ἀπό ἱστορική ὅσο καί ἀπό ἀρχαιολογική ἄποψη, μέ τό ἑλληνικό τιμήμα τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά πάλι οἱ Βούλγαροι ἐπιστήμονες, πού ἀσχολήθηκαν τόσο συστηματικά καί ἐντατικά μέ τήν ἐρευνα τῆς Βουλγαρικής Θράκης καί ἔχουν αὐτή τή στιγμή τό προβάδισμα στή «θρακολογία», ἀγνόησαν—προφανῶς γιά λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος—τό φαινόμενο τοῦ έξελληνισμοῦ καί ἐστρεψαν ὅλη τους τήν προσοχή στό νά διογκώσουν τόν ἱστορικό ρόλο τῶν Θρακῶν κατά τήν ἀρχαιότητα. Ἀποτελεσμα τῆς βουλγαρικής αὐτῆς «στρατηγικής» ἦταν νά ἀρχίσει ἡ «θρακολογία» στά πρῶτα κιάλια βήματα τῆς διεθνοποίησής της νά παίρνει ἕνα δρόμο πού ξεφεύγει ἀρκετές φορές ἀπό τίς σωστές κατευθύνσεις τῆς ἀληθινῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας. Ἐτσι ἡ εἰκόνα πού δόθηκε ὡς τώρα γιά τήν ἀρχαία Θράκη ἦταν μονόπλευρη καί πού σκοτεινή, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ἀγνόηθηκε ὁ ἱστορικός ρόλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης. Μέ τήν παρούσα ὁμῶς διατριβή, ὅπου διερευνῶνται συστηματικά καί σφαιρικά οἱ ποικίλες σχέσεις (πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, γλωσσικές κ.ἄ.) μεταξύ τῶν Ἑλλήνων καί Θρακῶν, διαφωτίζεται πλήρως ἡ ἱστορία τῆς Θράκης καί ἀντιμετωπίζονται, σέ σωστές πιά βάσεις, ποικίλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας.

Μέ τήν προσπάθεια τῆς διεισδυτικῆς διερεύνησης τοῦ προβλήματος τοῦ έξελληνισμοῦ διαφωτίζονται παράλληλα πολλά ἄλλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας καί δίνονται πλούσια νέα στοιχεία πού ἀφοροῦν ὅλους τοὺς τομείς τῆς ἱστορικῆς ἐρευνας καθῶς καί τίς βοηθητικές, τίς συμπληρωματικές καί τίς συγγενικές ἐπιστήμες τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας. Ἐτσι, ὅσον ἀφορᾷ τήν ἱστορικὴ γεωγραφία, ἡ διατριβή προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεία γιά τή γεωπολιτική καί γεωστρατηγική σημασία τῶν θέσεων τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν καί γενικότερα τῆς Θράκης, γιά τήν οἰκονομική καί συγκοινωνιακή γεωγραφία (κυρίως γιά τήν οἰκονομική καί πολιτιστική λειτουργία τῶν χειραίων καί θαλάσσιων δρόμων τῆς Θράκης), γιά τήν ἱστορική τοπογραφία (προσδιορισμός τῶν ὁρίων τῆς ἐπικράτειας τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, τοπογραφική σχέση μεταξύ τῶν θρακικῶν οἰκισμῶν καί τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν), καθῶς καί πολύτιμα στοιχεία γιά τή σημασία τῶν γεωγραφικῶν παραγόντων στήν οἰκονομική καί πολιτιστική ζωὴ τῶν Θρακῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν ἱστορικὴν δημογραφία, ἡ διατριβή προσφέρει πολλὰ νέα στοιχεία γιά τήν ἔθνολογική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης, γιά τήν κινητικότητα τοῦ πληθυσμοῦ (ἐξωτερικὴ μετανάστευση, ἐποικισμοί, ἀποικισμοί), γιά τίς δημογραφικῆς συνέπειες τοῦ δουλεμπορίου καί γιά τή δημογραφικὴ πολιτικὴ τῶν Μακεδόνων καί τῶν Ρωμαίων στή Θράκη.

Στὴν ἐρευνα τῆς οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἱστορίας, ἡ διατριβή προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεία πού ἀφοροῦν τὸ ἑλληνοθρακικὸ εἰσαγωγικὸ καί ἐξα-

γαγικό εμπόριο, την αγροτική οικονομία, την οικονομική πολιτική τών Ἑλλήνων καί τών Ρωμαίων στή Θράκη, τήν οικονομική λειτουργία τών ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Θράκης, τή δημοσιονομική πολιτική τών Θρακῶν βασιλείων, τήν κοινωνική δομή τῆς Θράκης, τήν κοινωνική καί νομική θέση τών Θρακῶν πού ζοῦσαν μέσα στίς ἑλληνικές ἀποικίες, τήν κοινωνική πολιτική τών Ἑλλήνων ἀποίκων καί τών Ρωμαίων καί τίς κοινωνικές σχέσεις τῶν διαφόρων ἔθνικων ὁμάδων τῆς Θράκης.

Πολύτιμη ἀκόμα στοιχεῖα προσφέρει ἡ διατριβή στήν ἱστορία τῶν ἀρχαίων λατρεῶν, στήν ἱστορία τῆς τέχνης, καθῶς καί στόν τομέα τῆς γλωσσολογίας (εἰδικότερα τῆς ἀνθρωπωνυμολογίας καί τοπωνυμολογίας). Κυρίως ὅμως ἡ διατριβή ἀποτελεῖ σπουδαία συμβολή στήν ἐπιγραφική ἐρευνα τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχάς δίνει ὅλη τή σχετική ἐπιγραφική βιβλιογραφία, πού εἶναι πολυτιμότερη γιά τίς μελλοντικές ἐρευνες, λόγω τῆς ἔλλειψης ἐνός corpus ὄλων τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θράκης μέ τή γεωγραφική ἔκταση πού εἶχε κατά τήν ἀρχαιότητα. Ἐπειτα ἡ διατριβή προσφέρει τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιά τὸ σχολιασμό καί τή βαθύτερη κατανόηση τοῦ καινούργιου ἐπιγραφικοῦ ὕλικου πού θά δημοσιευτεῖ μελλοντικά ἀπό τοὺς ἐρευνητές.

Γενικά ἡ διατριβή ἀποτελεῖ πολύτιμη συμβολή στήν ἐρευνα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἰδιαίτερα ὅμως τῆς ρωμαϊκῆς, ἐφόσον τὸ περισσότερο ὕλικό (κυρίως ἐπιγραφικό καί νομισματικό) πού χρησιμοποιεῖται ἀνήκει στή ρωμαϊκή ἐποχὴ καί συγκεκριμένα στόν ἀτοκρατορικό χρόνο. Ἐστὶ στήν οὐσία ἡ διατριβή φωτίζει τήν πολιτική καί κυρίως τήν πολιτιστική ἱστορία τριῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν: τῆς Θράκης, τῆς Κάτω Μοισίας καί τῆς Μακεδονίας (τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματός της). Γιατί στὸ ἔδαφος τῶν ρωμαϊκῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐκτείνονταν, ὅπως εἶναι γνωστό, τὰ ὄρια τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, προσφέρει ἡ διατριβή πολλὰ νέα στοιχεία πού ἀφοροῦν γενικότερα προβλήματα τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας, ὅπως εἶναι ὁ ρωμαϊκὸς ἀποικισμός, ἡ ἀμυντική, ὀικονομική καί ἐπαρχιακή πολιτική τῆς Ρώμης, ἡ διάδοση τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς λατινικῆς γλώσσας στίς ἐπαρχίες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, οἱ σχέσεις τῶν Ρωμαίων μέ τοὺς ντόπιους κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν κ.ἄ.

Δ. ΚΑΝΑΣΤΟΥΛΗΣ

Γεωργίου Δημητροκάλλη, Οἱ δικογχοι χριστιανικοὶ νοαί, Ἀθήνα 1976, 80, σσ. 554, πίν. 635 ἐντός κειμένου, μέ γαλλική περίληψη σσ. 543-547 (ἐκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ).

'Ο συγγρ. τοῦ καλαισθητοῦ καί ὀγκώδους αὐτοῦ τόμου δέν εἶναι ἀγνωστος στὸ ἑλληνικό καί διεθνὲς ἐπιστημονικό κοινό. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὴν ἐργασία πού θά προσπαθίσουμε νά παρουσιάσουμε στή συνέχεια καί ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἰστορική του διατριβή, ἔχει γράψει πολυάριθμες μικρές καί μεγάλες μελέτες καθῶς καί βιβλιοκρισίες, νεκρολογίες κ.ἄ., καθῶς καί ἄλλα τρία ἄρθρα καί ἓνα βιβλίό σὲ συνεργασία μέ τὸν καθηγ. Ν. Μουσόπουλο.

Τὸ παρὸν βιβλίό, πού ἀντικείμενό του εἶναι οἱ δικογχοι χριστιανικοὶ νοαί, χωρίζεται σὲ ἑπτὰ κεφάλαια. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μικρὸ σχετικά Πρόλογο, τὸ Μέρος I (σσ. 3-11) εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στήν προβληματική τοῦ ἔργου. Δίνει τὸν ὀρισμὸ τῶν δικογχων ναῶν καί τοὺς διαχωρίζει ἀπὸ τοὺς δίκλιτους: δικογχοι εἶναι γενικά οἱ μονόκλιτοι (μονόκλιτοι) νοαί πού ἔχουν δύο ἀνεξάρτητους χώρους ἱεροῦ ἢ καί δύο ἄψιδες. Πρῆπει δὲ κατὰ τὸ συγγρ. νά διακρίνονται ἀπὸ τοὺς δίκλιτους ναοὺς καθῶς καί ἀπὸ τίς παλαιοχριστιανικές βασιλικές μέ δύο ἀντικρυστὲς κόγχες. Τίς βασιλικές αὐτές πού βρίσκονται κυρίως στή Βόρεια